

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inserter ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 115.

10. številka.

MARIBOR, dne 11. marca 1925.

Letnik I.

„Tisk je svoboden.“

Tako se glasi začetkom novega tiskovanega zakona ter pristavlja, da »svoboda tiska obstoja v neoviranem izražanju misli v časopisju«. — To je en sam paragraf, potem pa sledi 95 paragrafov, ki po večini prepovedujejo svobodno izražanje misli ter odpirajo pota v ječo — ne samo zapor, ampak tudi »robijo« — težko ječo — od najmanj par mesecev pa do pet let in globe od 10.000 do 100.000 dinarjev ne samo za urednike, ampak tudi za izdajatelje, tiskarje in raznaševalce listov.

Kakor druge zakone, tako so tudi tega sestavili radikalni in samostojni demokrati v največji naglici, brez posvetovanja z novinarsko organizacijo in tiskarniškim ter časopisnim podjetji iz vidika svojih strankarskih interesov. Zastopnikom novinarske organizacije so pri vladni sicer obetali, da bo novi tiskovni zakon upošteval in varoval poklicne novinarje, v objavljenem načrtu zakona pa o tem ni ne duha ne sluha, ampak ravno nasprotno — popolnoma jasno je, da bo mnogo listov udušenih, da bodo novinarji, če že ne na »robiji«, pa vsaj ob kruh. Pri listih, ki lahko izhajajo pod določili in pod tolačenjem novega tiskovnega zakona, vsi dose-danji pravi novinarji ne bodo našli posla, pa če bi to tudi hoteli. Novinarjem se še sedaj obljublja neki dodatki k tiskovnemu zakonu, ki naj bi bili v varstvo eksistence poklicnih novinarjev, pa mnoge skušnje že povedo, kaj je na takih obljubah. Če si režim s tem tiskovnim zakonom skuje svoj kapital, mu bodo novinarske eksistence deveta briga.

Človek bi mislil, da je z novim tiskovnim zakonom uvedeno enotno postopanje proti tisku v celi državi, kar bi bilo nad vse potrebno in tudi vse hvale vredno, pa naj so novi predpisi še tako strogi. Temu pa ni tako, po novem zakonu še ostane različno postopanje proti vsakemu listu in v vsakem kraju. Paragrafi določajo, da se listi plenijo in prepovedujejo, če žalijo vladarja in člane kraljevega doma, prave državne poglavarje in narodno skupščino, če neposredno prizivljajo državljane na nasilno spremembo ustave in državnih zakonov in če nasprotujejo morali. Potem sledi: »če sejejo mrzno do oficirjev — do posameznih vojaških starejšin-predstojnikov, ali če hujska list en družabni red proti drugemu« ali če »izzivlja nezaupanje, preziranje in zasme-hovanje napram državnim uredbam« ali če »žali predstavitelje oblasti in vobče javne uslužbenca«. Kazni pa ni podvržen samo glavni urednik, oziroma pisec, ampak »po meri krivde ali sokrivde« tudi ostali uredniki, pa tu di izdajatelj, lastnik tiskarne in prodajalec ter raznašalec, in sicer od treh mesecev do pet let in z globami od 20.000 do 100.000 D. Če se pomisli, kako silno raztegljivi so vsi ti pojmi, ki se o njih v teh kazenskih določbah govori, se mora priti nujno do zaključka, da te določbe ne pomenjajo drugega kakor zadavljenje vsake, še tako rahle kritike javnih funkcionarjev ali obstoječega javnega reda.

O teh pogreških bodo razsojala sicer sodišča sama ali pa sporazumno s politično — policijsko — oblastjo, a za slučaj, da sodnja ne deli policijskega — političnega — mnenja, se bo politična, policijska oblast lahko pritožila in list bo ostal zaplenjen ali ustavljen za dolgo dobo rekurzov, sporov med politiko — policijo — in sodnijo, ali pa v največjih slučajih za vedno. Po vsem tem je jasno, da bodo zaplenjeni listi, če bodo pisali: proletarci združite se, svobodni bodo pa listi, ki bodo pisali: združite se velekapitalisti in velepodjetniki proti zahtevam delavstva, svobodni bodo listi a »Balkan«, ki zahtevajo, naj se proglasi »Velika Srbija«, prepovedani bodo pa listi, ki pišejo o enakopravnosti Slovencev in Hrvatov. Možnosti zlorabe so odprta vsa pota — naravnost in v skrajnost. Kajti, nikjer se ne določa, kdaj, kako in v katerem določenem smislu da list zagreši »žalitev oblasti«, kaj se ima smatrati za »izzivanje nezaupanja« proti njej, kaj da se ima taksirati kot zasme-hovanje uprave, na kakšen način da kdo »hujska en družabni red proti drugemu«. In ker se to čisto nič ne določa, so odprta vrata najhujšim zlorabam in naj-samovoljnemu tolačenju teh določb od strani eksekutivne oblasti, to je od policije in politične oblasti, pri kateri je pri nas na žalost že tako, da vsak načelnik, šef, inšpektor, komisar itd. služi obstoječemu režimu po svoji glavi in po svoji vnemi ter se prav malo briga za obstoječe zakone.

Novi zakonski načrt pomeni tudi sankcijo najsamovoljnijšega zlorabljanja pravice do popravkov. Odslej bo vsak smel listu pošiljati popravek, naj je resničen ali ne, in bo smel v popravku navajati še nova dejstva. Popravek bo smel urednik zavračati le, če bo več kot dvakrat tako dolg, kakor je bila notica, ki se popravlja. Oblast bo po tej določbi imela naravnost sijajno stališče. Ona sme sploh popravljeni kakor hoče, in če ji kaj v listu ne bo prav, bo lahko poslala dvakrat tako dolg »popravek«, v katerem bo smela poljubno polemizirati z listom. Na ta način lahko s samimi popravki najbolj opozicijski list izpremeni v režimsko obvestilo. Pa

Konstituiranje bloka narodnega sporazuma.

V nedeljo popoldne se je zbral v demokratskem klubu plenum poslancev bloka narodnega sporazuma, da se konstituira. Za to sejo je vladalo veliko zanimanje in zbralo se je vse polno radovednežev ter tudi vladnih agentov, ki so bili pa odklonjeni.

Predsedstvo.

Med velikim navdušenjem je sejo otvoril Ljuba Davidovič. Prešli so na volitve. Soglasno in z vzklikanjem je bil za predsednika izvoljen Ljuba Davidovič. Nato je bil izvoljen ožji in širši izvrševalni odbor. V ožji izvrševalni odbor so izvoljeni: Predsednik Jugoslovanskega kluba dr. Anton Korošec, predsednik Hrvatskega seljaškega kluba Pavle Radič in predsednik Muslimanskega kluba dr. Mehmed Spaho. V širši izvrševalni odbor pa so bili izvoljeni od kluba še po trije člani, in sicer od Jugoslovanskega kluba dr. Kulovec, dr. Hohnjec in Ant. Sušnik, od Demokratskega kluba dr. Marinkovič, dr. Kumanudi in Veljkovič, od Hrvatskega seljaškega kluba dr. Polič, dr. Kovačević in dr. Lorkovič, od Muslimanskega kluba dr. Halid beg Hrasnica, dr. Hadžikadič in Salih Baljič.

Davidovičev govor.

Predsednik Ljuba Davidovič je na to podal poročilo o položaju ter je navdušeno odobravan izvajal sledeče misli:

»Blok narodnega sporazuma predstavlja in govori v imenu enega in pol milijona državljanov, ki niso glasovali za našo idejo za denar, marveč izpovedujejo svoje prepričanje svobodno in so zanj v danem trenutku pripravni vse žrtvovati. Mi smo le kratko časa vladali na podlagi politike sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. So pa ljudje, ki mislijo, da se da konsolidacija države drugače izvesti kakor s sporazumom, to je s takozvano politiko sile in politiko čvrste roke. Ko smo bili na vladni, se nam je očitalo, da nismo dobro delali in da nimamo jasne smeri ter da bi morali odločno nastopiti proti gotovim skupinam, zaradi tega smo tudi padli.

S tem položajem so šle ti ljudje na volitve. Ko so pa videli, kako ljudstvo misli in kako je resnično razpoloženje, so svojo parolo nadomestili z drugo: »Za boljševike ali proti!« Zato je zunanji minister zahteval protiboljševiško fronto in za njeno ustvaritev šel na naj-sramotnejše potovanje po Evropi. Dejansko se ti gospod je sami niti niso borili proti boljševikom, ampak so jim

pustili delati, kar so hoteli. Če so ti tudi sami priznavali, da so boljševiki, so gospodje rekli, da niso res. Zato pa so bili tisti, ki so izjavljali, da niso boljševiki niti po programu niti po svojem delovanju, proglašeni za boljševike. To je bil njihov volilni račun.

Še nikdar ni naša država doživela takih volitev, dasiravno smo živeli v zelo težkih časih. Imeli smo preke sode, izredna stanja, toda kadar smo šli na volitve, so vedno to izredno stanje ukinili. Le mi smo sedaj doživeli to nesrečo, da so se vršile volitve v izrednem stanju. Kljub temu so ostali v manjšini, ker večina je oddala glasove za politiko narodnega sporazuma. Zato je naša dolžnost, da to politiko nadaljujemo, kajti samo tako moremo zasigurati napredek in konsolidacijo naše domovine. Prepričan sem, da mora ta politika končno triumfirati, ker stoji za njo svoboda in enakopravnost.

Prej se nam je očitalo, da ne vemo, kaj hočemo, da nimamo jasnih ciljev, češ, da nimamo točno obeleženi črt svojega programa. Danes so za naše skupščinsko delo potegnjene skupne črte, zato je možna samo odločitev: ali za politiko, kakor sta si jo zamislila in jo vodila P.-P., ali kakoršno vodimo mi, ali za politiko nasilja in neenakosti ali za politiko sporazuma na temelju zakonitosti in enakopravnosti. Ker je možna konsolidacija države le na tej naši podlagi, na politiki, ki se naslanja na ta naš programatični temelj, zato sem prepričan, da bomo uspeli. V vztrajnosti je jamstvo za zmago.

Prepričan sem, da bomo vztrajali in zmagali. Od naše odločnosti je odvisna usoda naše vlade, ki nam preti z uničenjem mandatov in to ne samo iz ene, ampak iz raznih skupin. Poudarjamo, da je od postopanja vlade odvisno naše zadržanje. Čim krivičnejše bo vlada nastopala, tem odločnejši in brezobzirnejši bo naš odpor in naši sklepi.

Sprejem sporazumnega programa.

Nato je Ljuba Davidovič pozval ur. Poliča, da prečita besedilo delovnega programa bloka narodnega sporazuma, kakor je bil sprejet od posameznih klubov. Nato je plenum ta sporazum soglasno sprejel. Obenem je sklenil, da bo širši izvrševalni odbor odločeval, ob kakšni priliki se bo objavilo besedilo tega sporazuma. Z navdušenjem in vsklikanjem voditeljem opozicije je bilo zborovanje ob 6. zaključeno.

Iz narodne skupščine.

Živijo parlament — doli konvent! V nedeljo so bile skupščinske galerije in diplomatske lože polne, ker je bilo vse radovedno, kaj bo storila opozicija, ker so prejšnji dan nacionalni blokaši brez nje izbrali novega začasnega predsednika ter imeli sejo kljub temu, da je bila redna seja pravilno zaključena. Ko se je bral zapisnik, so padali iz vrst opozicije klici: To ni bil parlament, ampak konvent — živijo parlament — doli konvent! — Tudi zapisnik je bil nepravilen, ker v njem ni stalo, da je pravi začasni predsednik Arso Lazič pravilno zaključil sejo in zakaj se je opozicija odstranila. Opozicionaleci so klicali vladincev: Kakor volilne, tako potvarjate tudi skupščinske zapisnike! — Poslanec Pečič, ki je že prejšnji dan pismeno prijavil, da hoče govoriti, predsednik noče dati besede, iz opozicije se čuje klic: Potem je pa najboljša, da se vsi preselimo v policijsko kasarno! — Minister policije naj nam predava o ustavi! — Besedo dobi zemljoradnik Moskovljevič in opozicija se umiri, ker poslanec Pečič izjavlja, da se odreče besedi. Poslanec Moskovljevič govori o potvorenosti zapisnika: pravi začasni predsednik se ni sam odstranil, ampak je sejo pravilno zaključil, v zapisniku je treba tudi navesti, da več poslancev zato ni v skupščini, ker se jih drži protipostavno v zaporu. — Opozicija ploska, radikali kričijo. — Med vikom in krikom se preide k volitvam v verifikacijski odbor.

Verifikacijski odbor. V verifikacijski odbor se voli

tudi privatne osebe imajo prav lepo, vse mogoče lahko navedejo v svoj zagovor, samo, da ne bo dvakrat daljše kot je bil predmetni članek ali notica. Slepri, ki previdno slepari, ima najlepše. Da je osleparil in da slepari, vedo vsi, samo to je, da so njegove dovršene sleparije že zastarele, nove se pa pripravljajo.

Po novem tiskovnem zakonu so mogoče tudi ne-hote zavarovani tekoči nečedni posli. Kajle ves dokazni material bo moral list, ki bo napadel recimo kakega korupcionista, sodišču predložiti tekem 16 dni! Na ta način se hoče zabraniti, da ne bi javno mnenje prepričilo nečednih transakcij in špekulacij, o katerih se izve, a se v teku 16 dni navadno ne dajo striktno dokazati, oziroma tako v podrobnostih zasledovati, kakor bi bilo potrebno. Pa recimo, da ima časnikar dosti indicij, da se kaj umazanega pripravlja, samo njučnejšega nima,

21 poslancev. Od teh je od vladnega bloka 11, od opozicije pa 10. Za predsednika so radikali izbrali bivšega ministra dr. Srškiča. Opozicija se volitev v verifikacijski odbor ni udeležila kot celota, ampak kot posamezni klubi, ker ji to bolj sodi po poslovniku. Radikali so jo itak še tako hoteli prikrajšati za en glas, kar je izzvalo burne proteste, češ: Vladi je preveč opozicijskih glasov, še sedaj bi jih hotela presipati v svojo škrinjico! — Za radikale je cinično odgovorjal Lazica Markovič: Na prakso se ne gleda! — Končno je sam Pašič rekel: Dajte jim! — Od 10članskega zastopstva v opoziciji odpade na HRSS — 4, na Davidoviča 3, na SLS 1 (dr. Hohnjec), na dr. Spaho 1, zemljoradnik Joca Jovanovič pa zastopa kot deseti vso ostalo opozicijo: zemljoradnike, Nemce in črnogorske federaliste.

Posvetovanje radi mandatov HRSS. Med tem, ko se v verifikacijskem odboru na splošno govori o volilnih izidih ter se vrši razprava glede mandatov v Srbiji, se vlada posvetuje, kaj naj stori z mandati HRSS. Dosedanja posvetovanja niso prišla do zaključka in sporazuma, kajti eni člani vlade so za razveljavljenje mandatov vodstva HRSS, drugi za razveljavljenje vseh mandatov, tretji za to, da se sploh ne razveljavlja. — Ker je vladna večina v verifikacijskem odboru odvisna od 11. člana samostojnega demokrata, se lahko tudi zgodi, da bo ta radikalom nasprotoval, če bi oni nagajali samostojnim demokratom radi Lukiničeve afere.

recimo, kakšen akt iz ministrstva, ki bo korupcioniste popolnoma razkrinkal. V ministrstvu bodo seveda poskrbeli, da se ta akt pravočasno ne izroči, in urednik bo oropan možnosti, da dokaz resnice doprinese in bo zato seveda romal v luknjo. Isti namen ima določba, da se mora vsaka sodba v tiskovnih zadevah izreči v gotovem jako kratkem roku. Skratka: kritika javnih razmer, upravne korupcije, umazanih kupčij in zlorab ter politične memorale se bo s tem zakonom popolnoma zdušila.

O tem, kar predvideva ta zakon za slučaj vojne in mobilizacije, pa sploh ne govorimo, znani so interesi radikalov in samostojnih demokratov in zakon o tisku je ponovni dokaz, da ta družba ali »blok« obravnava vse stvari in zadeve iz vidika svojih strankarskih interesov.

Po svetu.

Kako se vrši vojaška redukcija na Češkem. Češka vlada je sklenila znižati število častnikov, a da redukcija ne bi koga težko prizadela, je izdala najprej poziv, naj se javijo oni častniki, ki bi sami hoteli izstopiti iz aktivne službe v armadi. Na ta poziv se je javilo 40 odstotkov vseh častnikov in višjih podčastnikov, dočim je redukcija nameravana samo za 10 odstot. — To se pravi v redu reducirati, ne pa tako kot pri nas, kjer se nove častnike imenuje in na hitro povišuje, da se lahko druge brezobzirno meče iz službe.

Velik štrajk v Grčiji. Železničarji na vseh progah v Grčiji so pričeli štrajkati. Pridružiti se jim nameravajo tudi delavci številnih državnih elektrarn in celo državni uradniki so zapretili s štrajkom. Vzrok tej nezadovoljnosti, ki že dolgo tli med državnimi nastavljenici, je omalovaževanje njihovih zahtev po izboljšanju materijalnega položaja.

Predsedniški kandidat dr. Marx. V soboto so se sestali voditelji nemške demokratsko-republikanske stranke, socialistov in katoliškega centra ter so sklenili, da se bivši kancler in voditelj centra dr. Marx postavi za skupnega republikanskega kandidata za mesto predsednika nemške države.

Sestanek Herriot—Chamberlain. Angleški zunanji minister Chamberlain in francoski premier Herriot sta se v soboto v Parizu sestala in konferirala o vseh zunanje-političnih vprašanjih, zlasti pa o garancijskem paktu napram Nemčiji. Razgovor se je vršil v znamenju največje pristranosti. Chamberlain se bo na svojem povratku iz Ženeve zopet oglašil v Parizu in ponovno konferiral s Herriotom. Tem sestankom bodo potem sledila diplomatska pogajanja, ki se bodo vršila v vzajemnosti z ostalimi zavezniki. O sestanku in njegovem nadaljevanju ni bilo izdano nobeno vladno poročilo in z gotovostjo se domneva, da ni prišlo sploh do nobenih zaključkov. Pariški listi že dalje časa pišejo, da tudi v angleški vladi ni soglasja v stališču napram nemškemu predlogu garancijskega pakta. Ena struja je za sprejem nemškega predloga, druga je proti. Pojavlja se celo tretja skupina in struja, ki predlaga in naglašajo popolno samostojnost, trdeč, da je za Anglijo škodljivo vsako udejstvovanje v evropskih sporih, ko ima toliko važnih stvari izven Evrope.

Enotna delavska zveza v Angliji. Strokovne zveze rudarjev, železničarjev, transportnih delavcev in kovinarjev so že sklenile združiti se v enotno delavsko organizacijo, ki bo štela 5 milijonov članov. O priključitvi k tej zvezi pa sedaj razpravljajo in sklepajo tudi strojevodje in kurjači.

Razorožitev na Holandskem. Socialisti so predložili parlamentu predlog za razorožitev Holandske. Holandska naj bi obdržala pod orožjem le kakih 30.000 mož kot policijske čete. Nekaj mornariških čet bodo obdržali za kolonije.

Španske izgube v Maroku. Španci so pri raznih bojih in praskah izgubili lani v Maroku od junija do decembra okrog 200 oficirjev, med njimi enega generala, vojakov mrtvih 3800, ranjenih 14.000, ujetih pa 250. — Torej je bilanca vojskovanja diktatorja Primo de Riveria izguba okrog 21.300 ljudi brez vsake koristi ali uspeha.

Izbruh vulkana na Madžarskem. Čehoslovaški in nekateri madžarski listi so prinesli te dni precej senzacijske vesti, da je izbruhnil na Madžarskem v okolici Munkacza vulkan, ki je bil že morda tisočletja popolnoma ugasel. Z izbruhom tega vulkana je razlagati številne potrese, ki so zadnji čas zadeli severno Madžarsko in Slovaško. Še pred leti so preiskovanja dokazala, da se na mestu sedanjega ognjenika nahaja majhen roka lave, ki je sedaj privrela na površje. Številni vroči vreli v teh krajih so že dolgo svedčeli o vulkanskem delovanju pod zemljo, a nihče pa ni pričakoval, da bo pričel delovati in bruhati že davno ugasli ognjenik.

Dnevne novice.

Samostojni demokrati se norčujejo iz kmetov. Na nedeljski seji skupščine so pri vsem svojem cinizmu pokazali samostojni demokrati tudi, kako se znajo norčevati in kako prezirajo kmetstvo. Med volitvami verifikacijskega odbora so pristopili poslanci k volivnim škrinjicam, kamor so polagali volivne listke. Pristopili so tudi hrvatski poslanci. Samostojni demokrati se so jim smejali in jih zasramovali. Poslanec Pribičevićeva kluba dr. Branković je zaklical nekemu hrvatskemu poslancu, ki je bil v kmetški narodni noši: »Glejte ga, to je angleški tipl!« Poslanec dr. Hohnjec se je odločno zavzel za omenjenega kmetškega poslanca ter v strogem tonu zaklical samostojnim demokratom: »Ali vas ni sram, da se posmehujete kmetu in ga zasramujete? Pred volitvami ste se jim dobrikali in lovili njihove glasove, sedaj jih pa zasramujete radi stanu in obleke! Škandal in sramota! Kaj pa mislite o sebi? Ali ste grofovski sinovi?« Poslanci so temu odločnemu nastopu dr. Hohnjeca pritrjevali in ga odobraval.

Občinski zastop trga Sv. Lenart v Slov. goricah razpuščen? Ob sklepu uredništva smo dobili poročilo, da je veliki župan dr. Pirkmajer razpustil občinski odbor trga Sv. Lenart. Za gerenta je imenovan krčmar in mesar Retzer. Pirkmajer je nedavno na željo advokata dr. Goriškega razpustil okrajni zastop, nato pa še prostovoljno požarno brambo v Sv. Lenartu. Vsi ti razpusti so bili zakonito neutemeljeni. Požarna bramba je bila nepolitično društvo, ki je pod vodstvom župana gospoda Aubla vzorno in popolnoma nepristranski vršila svojo nalogo. Advokat dr. Gorišek ima v St. Lenartu Sokola

in Orjuno. Iz članov teh društev je osnoval novo požarno brambo. Da bi orjunsko gasilno društvo prišlo do premoženja starega požarnega društva, je veliki župan sledil zahtevi Goriškevici in je brez vsakega zakonitega razloga društvo razpustil in odredil, da pripada premoženje starega društva novemu orjunskemu. Občinski odbor pa se je poslužil pravic, ki mu jih daje zakon o požarnih brambah. Vzel je v svoje roke imovino požarne brambe. Da bi tudi to zapreko prekorajčil, je veliki župan dal te dni razpustiti občinski odbor. Povoda za razpust ni. Občinski odbor je vršil svoje posle popolnoma v redu in po zakonitih predpisih. V trškem občinskem odboru so bili samo trije samostojni demokrati, a pristaveš SLS je bilo 6. Ogromna večina prebivalstva v trgu je na strani SLS. Razlog za razpust je samo političen. Mi svetujemo Lenartčanom, da kljub številnim krivicam, ki jim jih zadaje režim, ohranijo mirno kri. Krivica in sila ne bo ostala dolgo na vrhu!

Radikal o volilnem nasilju. Bivši minister dr. Dušan Peleš, ki je kandidiral in propadel na Hrvatskem v okolici Karlovca, piše sedaj v zagrebškem radikalnem Glasniku o volilnem terorju in sleparijah. Nasilje so izvajali Pribičevićevi demokrati in to tako, »da v tej državi ni niti enega zakona, ki ne bi bil poteptan in kršen«, pravi dr. Peleš. Da so proglašali vse druge liste in tudi radikalne za separatistične in za državni kralju nevarne, to je še najmanjše, znašali so se tudi dejansko nad vsemi nasprotnimi agitatorji in volilci. Dr. Peleš našteva, kje vse se je dobilo orožje — vojaške puške in municija. Ni se samo javno grozilo s pobojem in umorom, ampak mnogo ljudi se je tudi krvavo in nevarno preteplo. Dr. Peleš trdi, da je sam Pribičević izdal navodilo, naj se proti njegovi (Peleševi) listi uporabijo vsa sredstva ter naj se vsak njegov prijatelj »smrvi« — uniči. Malo poprej mu je pa rekel v Beogradu, da bi ga prav veselilo, če bi bil on (Peleš) izvoljen. Presipale in kradle so se tudi volilne kroglice.

Zaplet afere s sekvestrom Thurn-Taxis. Ze parkrat smo poročali o aferi s sekvestrom imanja Thurn-Taxis, v katero je zapleten gospod pravosodni minister dr. Lukinič in vsi znaki zapleta te afere kažejo, da bo ta zadeva zaključila porazno za Lukiniča. Knezi Thurn-Taxis posedajo v naši državi v pretežni večini gozdove v iznosu 30 tisoč hektarjev. Ti gozdovi se razprostirajo krog Siska in pa od Karlovca do morja. Seljaki, ki prebivajo po teh krajih, so navezani na te šume in deset ter desetletja že vodijo ljuto borbo s knezi in to radi pašnikov. Prevrta ni menda nikdo pozdravil s takim navdušenjem, kakor ti seljaki, ker so bili uverjeni, da jim bo zlom avstrijske knežje vsemogočnosti prinesel tudi ekonomsko slobodo. Ravno Lukinič je bil pri zadnjih volitvah izvoljen z glasovi teh seljakov in sedaj je ta mož dvignil sekvestra z imetja Thurn-Taxis. Dvig sekvestra je prišel v javnost te dni in to beograjski ter hrvatski listi polni ogorčenja in obsodbe radi postopanja pravosodnega ministra dr. Lukiniča. Lukinič je dvignil sekvestra kmalu po imenovanju za ministra 17. novembra 1924. Dva dni po dvigu sekvestra je bil o tem koraku dr. Lukiniča obveščen Sv. Pribičević. Koj po tem obvestilu je izjavil Pribičević dvema beograjskima advokatom: »Ako je Lukinič res to storil, bo nosil tudi posledice. On ne bo več minister in ne kandidat za poslanca.« Kljub dejstvu, da je Lukinič res dvignil sekvestra, je še danes minister in je baš kandidiral v onih krajih, ki so najbolj prizadeti radi dviga sekvestra. Sedaj še le, ko je cela afera znešena v javnost, vzbudila od vseh strani ogorčenje, daje Pribičević zopet izjave, da treba zadevo Thurn-Taxis spraviti pod obtožnico pred narodno skupščino, ker samostojni demokratje je ne bodo nikdar škrtili. Ravno kar pribite izjave daje sedaj Pribičević, ki je ravnatno kakor Lukinič v škripcih. V celi aferi nosita Pribičević in Lukinič enako odgovornost. Saj je Pribičević duševni oče vseh policajdemokratov in torej tudi Lukiniča in je kot tak dobro znal, kaj bo stvoril dr. Edo z imetjem Thurn-Taxis, a obsoja to početje Lukiniča šele sedaj po volitvah, ko tiščijo radikalni zadevo v javnost. Brez afer pač policajdemokratje niso in ne bodo živeli, dokler bodo politično životalili in zastrupljali naš narod.

Thurn in Taxis že dobiva nazaj svoje sekvestirano imetje. Kakor omenjamo v zgorajni notici, je sekvestra z imanja Thurn-Taxis dvignjen in je cela zadeva z dvigom že tudi javno znana. Predaja imovine Thurn-Taxis se je že začela, in sicer v Lekeniku v zagrebški županiji. V ogulinski županiji se je tamošnji komisar odločno zoperstavil predaji.

Sploh ne bo prišel iz afer. Po celi naši državi se govori ter piše o aferi pravosodnega ministra z imanjem kneza Alberta Thurn in Taxis. Ta prva in ogromna afera še ni popolnoma razčiščena, a že prihajajo iz Beograda vesti, da je uknil dr. Lukinič sekvestra z imetja grofa Esterhazija v Dolnji Lendavi. Esterhazijeva posest meri 8000 oralov gozda in 6 tisoč oralov obdelane zemlje. Šuma se je prodala za 8 tisoč dolarjev veliki zagrebški lesni trdkri bratov Janekovič.

Celo vrug se poziva na sveto pismo. Zagrebška »Narodna politika« beleži: Spomnili smo se zgoraj omenjenega Šekspirovega izreka, ko smo čitali Pašičev govor, katerega je govoril na seji radikalnega poslanskega kluba v sredo dne 4. marca. Pašič je opozoril svoje poslance, naj pazijo na zakonitost in slušajo mišljenje naroda, ki je tako lepo pokazal svoje zaupanje v radikalno stranko. Po komaj minulih zadnjih nasilnih volitvah, ko so vladne stranke kradle in nasilnim potom odvzemale opoziciji glasove, je ta izjava starega Pašiča največji cinizem, na katerega se dobesedno nanašajo zgoraj citirane besede.

Že deset let pod občinskim komisariatom in posledice komisarijata. Po Sarajevu govori vse o obravnavi,

ki se bo začela v kratkem proti nekaterim uradnikom sarajevske mestne hranilnice. Ta gospoda je potom pomeverbe oškodovala zavod za 488.998,97 D. Razprava sama na sebi ne bi bila nič kaj posebnega, a ima politično ozadje in se bo pri tej priliki dokazalo, koliko škode trpi sarajevska mestna občina radi skozi deset let jej usiljenega magistratnega komisarijata. Afera v mestni hranilnici izgleda takole: Uradnik Akif Sahanič je javil uradniku Samantoviću, da mu je nekdo dvakrat potegnul iz blagajne 101 komad stodinarskih bankovcev. Prokurist Dufek, kateremu je bila javljena tatvina, ni uvedel preiskave, ampak je samo zahteval, da se mora kriti primanjkljaj. Ko je pa prišla zadeva v javnost, se je videlo, da manjka v blagajni mestne elektrarne 170 tisoč dinarjev. Blagajnik Samonković je priznal, da kasiranega denarja ni shranjeval v blagajno, ampak v svoj žep. Kasirani denar so si med seboj razdelili: on, njegov predstojnik in prokurist Dufek. Ko se je vršila preiskava proti osumljeni trojici, je naenkrat izginil tudi blagajnik električne železnice Mohamed Saračević, pri kojem so dognali primanjkljaj od 320 tisoč dinarjev. Aretirani Saračević je tudi priznal, da je delil poneverjeni denar z zgoraj omenjenim trifolijem. Ta cela tatvina vzbuja radi tega tolikanj upravičenega ogorčenja od strani sarajevskih meščanov, ker je v Sarajevu na čelu občine že skozi več nego 10 let komisar. Režim dobro zna, da bi bil v slučaju občinskih volitev v Sarajevu za župana izvoljen Hrvat — radi tega vstraja na komisarijatu. Sarajevski občinski komisar in njegovi svetovalci so namreč radikalni in ta gospoda nastavlja po mestnih uradih ljudi brez vsake kvalifikacije, že zadoštuje, ako so člani radikalne stranke. Ob priliki te obravnave se bo izneslo marsikaj, kar bo dokumentiralo, kako je odbor radikalne stranke v Sarajevu najvišja oblast in posledica skoz in skoz škodljivega abnormalnega stanja.

Priprave za upostavo civilnega zakona v Medjimurju. Pred prevratom, ko je spadalo Medžimurje pod Madžarsko, je tamkaj veljal civilni zakon. In baš ta civilna ženitev je najbolj dražila ter izzivala verski čut katoliški Medjimurcev. Po prevratu so pozdravili Medjimurci ukinitve tega zakona z velikim navdušenjem in zadoščanjem. Sedaj pa, ko je bil ta civilni zakon od Jugoslavije odpravljen že precej let, pripravljajo njegovo zopetno veljavnost in upostavitev samostojni demokratje. Poverjenik za Medžimurje dr. Vinko Žganec pripravlja poseben tečaj za občinske bilježnike, na kojem se bodo ti poučili o zopet upostavljeni civilni ženitvi z vsemi njenimi slabimi posledicami. Rojstno knjigo bi naj zopet vodili občinski bilježniki. Ženitve bi se naj opravile najprej pred sodiščem in potem šele, ako kdo hoče, v cerkvi. Torej 6 let so vodili krstno knjigo v Medjimurju župni uradi, 6 let so sklepali Medjimurci zakone v kat. cerkvah, a sedaj hočejo zopet uzakoniti stari madžarski zakon, ki je tolikanj let dražil čut religioznosti katoliških Medjimurcev. Upostavitev civilnega zakona v Medjimurju se pripravlja baš sedaj, ko vodi vlada pregovore za sklep konkordata s sv. Stolico. Treba tudi pibiti, da se pripravljata za uzakonitev madžarskega framazonstva v Medjimurju pod vrhovnim protektoratom Svetozara Pribičevića in policajdemokratskega poslanca dr. Krizmana.

Pomilovanja vredni Dalmatinci. Še pod staro Avstrijo in to pred vojno je bil na glavni cesti, ki vodi iz dalmatinskega kraja Imotski v bosanskega Duvno zelo važen most. A ravno tik pred izbruhom vojne se je ta most porušil in je ostal v tem stanju do leta 1918, ko je nastopil prevrat. Pet sodnih okrajev je brez tega tolikanj važnega mosta, a vse prošnje na ministrstvo za zgradbo, da bi se ta most zopet odprl za promet, so bile doslej zaman. Ob temu mostu je na primer veliko sela Joviči. Polovica vasi je na eni, polovica na drugi strani mosta. Na eni strani mosta sta cerkev ter pokopališče in minejo celi meseci, ko prebivalci to stran mosta ne morejo v cerkev k službi božji. Ker ne morejo z mrlički preko mosta, jih vozijo skoro 10 km daleč za most ob hercegovski meji in od tamkaj na pokopališče sela Joviči. Z živinorejo tudi ne gre, ker so vsi pašniki razdeljeni.

Ogrožanje naše sladkorne industrije. Med pridelovalci sladkorne repe in sladkornimi tovarnami je nastal spor radi tega, ker so sklenile tovarne plačevati sladkorno repo samo po 25 din. za 100 kg, dočim zahtevajo producenti repe 51 din. Sladkorne tovarne so se trudile, da bi dobile polja za pridelovanje repe same v najem, kakor so ga imele že svoj čas, toda pridelovalci repe so se združili ter to preprečili. Ker so hotele tovarne njihov kartel razbiti z znižanjem cene repe, so producenti zapretili, da ne bodo sladkorne repe več sadili. S tem bi bile tovarne uničene in zato so pristale na konferenci, ki naj spor reši. Konferenca se je te dni vršila, do rešitve spora pa ni prišlo, ker noče nobena stranka popustiti. Ker se bliža čas za sajenje repe, bo morala vlada sama posredovati, da se ta spor ugodno reši.

Izseljevanje v Avstralijo in južno Afriko. Po poročilih, ki prihajajo od naših izseljencev v Avstralijo, vlada v tej deželi brezposelnost. Naši izseljenci, zlasti oni, ki so dospeli tja v zadnjem času, se nahajajo v zelo žalostnih razmerah brez dela in denarja. Pred izseljevanjem v Avstralijo se v splošnem svari. Pred izselitvijo se priporoča, da si izseljenik zasigura po znanih zaslužek. Ako to ni mogoče, naj se vsaj informira pri tukajšnjih izseljeniških oblastvih, kake so delovne razmere v onih krajih, kamor se namerava izseliti. V Južno Afriko se smejo priseljevati osebe evropskega pokolenja, ki znajo čitati in pisati, ki niso bile kaznovane radi težjih deliktov in ki nimajo nalezljivih bolezni. Priseljeniška oblastva gledajo zlasti na to, da priseljenik zamore dokazati, da ima v Južni Afriki zasigurano delo, ali pa da ima dovolj sredstev za življenje.

»Občinska uprava« 2. številka je pravkar izšla. — Vsaki občini, in vsakemu naročniku prinaša mnogo poučnega. V prvem članku poučuje in odgovarja na vprašanje: Kdaj in kako se pridobi domovinska pravica stalno nastavitvijo. Naslednji članek razpravlja o živinskih potnih listih. Tozadavnega pouka so si želeli kmetijski gospodarji že dolgo. Nešteto potov in sitnosti jim bo s tem prihranjenih. V tretjem sestavku bo pa našel vsak župan in občinski odbornik prepotrebna navodila o najemanju občinskih posojil. Pod naslovom: »Vprašanja in odgovori«, pojasnjuje list tele zadeve: Izgon iz občin, kedo proglašajo pota za javna občinska pota; komu in kako se smejo odmeriti občinska pota za vzdrževanje, kolkovanje potrdil železničarjem, razširjenje občinske ceste, domovinstvo, mandat občinskega odbornika, izpust iz državljanstva, občinski blagajniki, drevje ob meji, paša po gozdovih. — List je tako vzorno urejen, da se sam najbolje priporoča. Naročajte ga!

Obrtniki, trgovci, delavci, lepi časi se vam bližajo!

Brezposelnost vsak dan večja.

V dobi, ko so na vrhu bankirji in njih radikalni ter samostojno-demokratski velikaši, propada ekonomska in finančna moč naroda na vseh koncih in krajih. — Strašna bremena, ki so posledica poročilarske korupcije, uničujejo pošteno trgovino in podjetja. Brezposelnost strašno narašča z vsakim dnem. Industrijsko delavstvo mečejo na cesto v tako velikem številu, da bo število teh brezposelnih zhašalo v naši državi kmalu več stotisoč glav.

Industrija, domača obrt in trgovina v Sloveniji propada, ker so vladodržci delitev kredita tako organizirali, da slovenska industrija in trgovina niti onega kredita ne dobi, ki se zbira v Sloveniji, kaj še le kredit Narodne banke! Tega pa sploh naš svet ne sme biti deležen.

Centralisti so ustvarili poseben zakon, ki bo v nekaj letih pobasal celo cerkveni in občinski ter denar mladoletnih otrok iz pupilarno varnih zavodov v Sloveniji ter ga »centraliziral« v — Beogradu. Prva eksploatacija Slovenije se vrši z ogromnimi davki in taksami, a druga z odvzemanjem kredita.

V najbližjih dneh bo cela vrsta podjetij zaprla svoje obrate. Tvrška Pollak, tovarna za usnje in usnjate izdelke bo zaprla tovarno v Kranju. Reducirala bo svoje veliko podjetje v Ljubljani. Na cesto pride okoli 400 delavcev. A ne po krivdi tvrške, ampak po krivdi vladodržcev, ker firmi erar dolguje ogromno svoto okoli 10 milijonov dinarjev.

Tovarne za vagone v Sarajevu, Brodu, Subotici odpuščajo na stotine delavcev. Slišijo se celo glasovi, da bo vodstvo železniških delavnic v Mariboru v doglednem času primerano odpustilo več sto pridnih strokovnih delavcev, ker vlada ne da dovolj kredita na razpolago. (Za volitve pa so vrgli 200 milijonov dinarjev.) Še za nakup lesa, železa in druge robe ni denarja.

Velika bo brezposelnost tudi v trgovini in obrti. Konkurz sledi konkurz. Nastavljenec morajo trgovci odpuščati vsak dan. Kam plovemo? — V brezprimerno stisko in siromaštvo, a kljub temu se še najdejo ljudje, kakor Weixl v Mariboru, Mohorič v Ljubljani itd., ki hočejo trgovske in gospodarske kroge pridobiti za nesrečno centralistično politiko.

V Mariboru je med mizarji nastala velika kriza. — Nad 60 mizarjskih pomočnikov je brez kruha. Ker je ves denar odvandal v Beograd, ni kredita za stavbe. Vsa lesna podjetja stojijo.

Zapisali smo te stavke, da vidijo pošteni trgovci, obrtniki, podjetniki in tudi delavci, kam nas vodi nesrečna Žerjav-Pivko-Mohorič-Weixlova politika! Ko pridejo volitve, pa le zopet slepo sledite samostojnim demokratom, glavnim krivcem eksploatacije naše Slovenije!

Iz Maribora.

Dve žerjavščini, ki zanimata Maribor. Predsednikom mariborskega okrožnega sodišča je imenovan dr. Franc Žihar, višji sodni svetnik v Celju. Znan je kot dober jurist, a glavno kvalifikacijo za to odlično mesto je dal za Žiharja pravosodnemu ministru dr. Lukiniču dr. Žerjav iz svoje apoteke. — Občno ogorčenje med poštenimi poštarji je vzbudila vest, da je g. Koser, ki je v preiskavi radi spoliacij denarnih pisem in bo gotovo obsodjen, še pred končno preiskavo upokojen po službenih letih. Policajdemokratska, sokolska ali orjunska izkaznica so v današnji eri zdravilo zoper vse, človek si lahko mirno privoščiti kako denarno pismo, upokojitev po službenih letih mu je tudi v tem slučaju zasiguran! »Jutro« seveda oznanja, da so policajdemokratje »lilije«, akoravno kaže časopisje dnevno za tem in onim samostojnim demokratom, da ne zna ločiti med svojo in tujo lastnino!

Brezposelnost med mesarskimi pomočniki v Mariboru. Ker je vsled valutarnih in slabih trgovinskih razmer zastal ves izvoz zaklane živine in mesa, je v Mariboru sedaj brez zaslužka nad 40 mesarskih pomočnikov.

Ljudska univerza. Sinoči je gospod profesor Glaser zaključil svoje predavanje o slovenski moderni liriki in v kratkih črtah orisal delo, življenje in poezije Cankarja, Murna, Ketteja, Gradnika, Golarja, Albrehta in Sardenka. Njegovo zares umetniško zaokroženo in lepo pripovedovano predavanje je izzvalo zaslužno mu priznanje. Po predavanju so nastopili naši znani igralci g. Škerl in Pirnat ter gđ. Severjeva, ki je žal v gledališču ne vidimo več. Od župančičevih pesmi je po-

sebno ugajala po g. Škerlu recitirana pesem »Glad« in nato Albrechtova »Na križišču ulice«. Gospod Pirnat je z globokim umevanjem podal Kettejevo »Zapuščeni«, ki nam je najbolj ugajala. Tudi odlomek iz Cankarjeve »Lepe Vide« je pričal o čustvenem razumevanju gosp. Pirnata. Gospod Škerl nam je tudi z igralsko vervo prebral Murnovo »Kvaterno balado«. Reči pač moramo, da je po naši sodbi za igralce res težko prednašati pesmi v recitaciji, ker je to vprašanje še zelo problematično, ali se da dramatična pesem istotako izigrati kakor dramatična scena; meje so tu jako ozke. Po našem mnenju se je neke meje še najbolj držala gđ. Severjeva, ki je s svojim, za liriko baš primerno nežnim glasom in z globoko čustvenostjo prednašala pesmi: Gradnikovo »Pisma«, Župančičevo »Melanholija« in Sardenkovo »Zadnje iskre«. Bil je v splošnem zares lep umetniški užitek, ki so nam ga nudili mladi naši umetniki.

Predavanje Ljudske univerze. Jutri ob 8. zvečer se predava o Primorski v preteklosti in sedanosti. Predava gospod Zoržut.

Narodno gledališče. Repertoar. Danes, 11. marca zaprto. Četrtek, 12. marca »Mignon« ab. D (kuponi).

Društvo katoliških mojstrov v Mariboru je v interesu svojih članov podvzelo nov pomemben korak: ustanovilo je svoje lastno »Bolniško in podporno društvo«. Pravila so od pristojne oblasti že odobrena in se vrši ustanovni občni zbor v petek, dne 13. t. m. ob sedmi uri zvečer v društvenem lokalu v Vetrinjski ulici. Vsi člani Društva katoliških mojstrov pa tudi drugi obrtniki se v njihovem lastnem interesu vabijo, da se ustanovnega občnega zbora v čimvečjem številu udeležijo. Mojstri se moramo zavedati, da se v slučaju bolezni ali onemoglosti ne moremo zanašati na nikogar, zato je to edini pripomoček, da si pomagamo sami. Država skrbi za vajence in pomočnike, ne pa za nas. Zato vsi na občni zbor, da ustanovimo Bolniško in podporno društvo, močno in delazmožno, ker je to samo v našo korist.

Suhe smreke v Ljudskem vrtu. V Ljudskem vrtu stoji ob tenis-igrišču kakih 12 že popolnoma suhih in od črvov razjedenih smrek. Zakaj se to drevje ne poseka, ko se lahko ob prvem viharju samo poruši ter napravi še škodo, ker stoji blizu pota

Vremenska hišica na Slomškovem trgu že dolgo časa ne odgovarja svojemu namenu. Aparati so v precej, da ne rečemo skrajno slabem stanju. Nujna potreba je, da se pošlje nekatere v inozemstvo v temeljito popravo. Tudi obskrba mora biti malo rednejša, tako da so vsi aparati že najkasneje zjutraj ob 7. uri v redu. Prosimo torej nujne odpomoči!

»Volksštimca« je nedavno napadla brez vsakega poudara strojevodjo g. Ivana Maherja. Psuje ga, da je klerikalec in si o njem izmišlja stvari, od katerih niti ena ni resnična. Ako je g. Maher zastupil socialdemokratsko stranko, je storil to radi tega, ker je spoznal, da so razni Kristani, Kopači in enaki tiči ubogega železničarja samo izrabljali, za dobrobit železničarjev pa niso storili prav nič. Kristani, Nahtigali, Slancvci so se obogatili, a železničar je ostal revež. Radi tega železničarji ne marajo za socije. Gospod Maher je star in pameten dovolj, da mu ni treba biti pod kuratelo »Volksštimca« in njenih mazačev.

Občni zbor društva za podporo revnih učencev, ki s je vršil koncem februarja, je nudil pogled v njegovo delovanje tekom preteklega leta. Kaže razveseljiv razmah. Predsednica se uvodoma zahvali predvsem mariborski mestni občini, Pomladku Rdečega križa, denarnim zavodom, veleobrnikom, trgovcem in zasebnikom, kakor vsem uredništvom tukajšnjih listov za njihovo izdatno pomoč. Bila je nujno potrebna. Proti zimi je namreč naraslo število prošnikov, ki so se potem šol obrnili na društvo, v taki meri, da je bilo društvo v nemali zadregi, kako od pomoči vsaj največji bedi. A ker so predlansko leto mariborski trgovci vposlali veliko dušne doneske v blagu, ga je preostalo za letošnji Božič znatna količina. Društvo je torej kljub manjšim dohodkom lahko obdarovalo večje število otrok kakor lani. Tajnica nato poda podrobno poročilo o društvenem delovanju. Imelo je sedem odborovih sej in šteje 1930 članov, kar je v primeru s številom mariborskega delavstva prav malo. O Božiču je bilo obdarovanih 634 otrok, in sicer 309 dečkov in 325 deklic javnih šol. Dobilni so 339 gotovih oblek, 349 parov čevljev, 186 komadov perila in 12 tucatov nogavic. Razen tega vsak vrečico s kruhom, sadjem, orehi in bonboni. Posebna zahvala se razen že imenovanih še izreka tvrdkam Freund in Rosenberg, ki so poslale vsaka usnja za 20 parov čevljev, Berg za 10 parov, Hoffmann Blacha za 6 parov; Rosner 26 metrov blaga, Ihl-Kühler 12 metrov, Gaspari-Faninger 30 parov nogavic, tvrška Durjava gratis izdelala 76 komadov perila, Pelikan 1 kg, Rozman 2 kg čokoladnih bonbonov, Brišnik 100 zvezkov, pecivo, sadje, puk, Lochert jabolka, orehe, bonbone, Pugel in Wiesenthaler, Kovačič jabolka, Džamonja, Swaty, Schmiderer, Pfrimer, Lassbacher Ruše cvetlice za cvetlični dan. Gospe in gospod. so sešile brezplačno 141 oblek, med temi gojenke državnega učiteljskega 31, obrtna šola 25, tvrška »Zora« prikrojila 120 oblek za dečke. Pivovarna Götz dala brezplačno kurjeno dvorano za prireditve. — Posebej božični dar so poslali: Posojilnica 1000 D, Centralna banka 500 D, Podporno društvo žel. delavcev 500 D, g. restavrater Sticker 500 D, tovarna Westien v Celju 250 D, društvo Vzajemnost 200 D, Zlatorog 200 D, po 100 D so darovali: Dr. B. Iparic, tvrška »Drava«, Pelikan, Pirchan, Pogačnik, Ruše, Suppanz-Mateis, Swaty, Rosman, Janez Pold, Gašteraj v oporoki 125 D, Glaser, Ruše božično drevo. Po 50 D so poslali: gg. Bernhard, tvrška Woschnag, šoštanj, Zerkovič, Preis, Unio, Pugel. Razstava slik od vstopnine 244 D, okrajno sodišče za dve poravnavi 300 D. Vsem velikodušnim dobrotnikom najtoplejša zahvala. Blagajniško poročilo je izkazalo v preteklem letu dohodkov 89.565.50 D, stroškov

pa 89.486.25 D, prebitka ostane 79.25 D. Po odstopu starega odbora so bili z vzklikom izvoljeni v novi odbor sledeči gg.: župan dr. Leskovar, nadsvetnik Keršovan, ravnatelj Skušek in Plaskan, predsednik trgovskega gremija V. Weixl, katehet Sparl in gospe: Skušek, Wögerer, Pfrimer, Mikuš in Stupca. Toli potrebno humanitarno društvo se priporoča naklonjenosti mariborskega občinstva, čigar zaupanje si je pridobilo po svojem vztrajnem in nesebičnem delu v blagor šolske mladine.

Pogrebi z vojaško častjo. Komanda mesta naznanja potom mestnega magistrata, naj rodbine umrlih častnikov (naših in tujih, aktivnih in rezervnih, počasnih, izven službe, vpokojenih) takoj po smrti sporoče komandi mesta neposredno ali potom Mestnega pogrebnega zavoda: 1. Ime in priimek umrlega, 2. čin, 3. vrsto orožja (pešadija, konjica itd.), 4. ali je poveljeval združenim odsekom, 5. ali se je udeležil vojne kot borec na fronti; 6. kdaj bo pogreb, 7. s katerega mesta bo pogreb krenil in na katero pokopališče. Ti podatki so potrebni radi vojaških časti, ki jih je vojska dolžna izkazati na pogrebu vsakega častnika. — Pravico do pogreba z vojaško častjo imajo tudi podoficirji, kaplari in redovi iz rezerve, če so dlakovani z vojnimi odlikovanji: vojni orden Karadjordjeve zvezde z meči, Takovski križ z meči ali pa s kolajno za hrabrost.

DRŽAVNA BORZA DELA V MARIBORU.

(Izveleček iz letnega poročila za l. 1924.)

Leta 1924. je bila v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev sedem državnih borz dela (Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Maribor, Niš in Murska Sobotica). ona v Pljuju je bila ukinjena in je prenehala poslovati 31. marca 1924. Po ne do številke točnih podatkih so imele vse te borze v letu 1924. skupno 91.082 strank, od katerih je bilo 63.159 delojemalcev, torej brezposelnih, in 27.923 delodajalcev z uspehom pa se je delavcem nakazalo delo v 19.915 slučajih. Od tega odpade na Slovenijo samo 20.308 brezposelnih, 16,40% delodajalcev in 9.141 uspešnih nakazil dela.

Kar tiče poslovanje Državne borze dela v Mariboru posebej je imela v letu 1924. skupaj 17.424 strank, katerih število se je zmanjšalo napram letu 1923. za 191 ali za 1,09%, in sicer tako, da je število delojemalcev padlo za 453 (4,42%), število delodajalcev pa naraslo za 204 (2,84%) in je bilo — kar je za poslovanje urada predvsem značilno! — izmed vseh borz dela v državi najvišje. Temu odgovarjajoče se je zvišalo tudi število uspešnih nakazil dela za 120 ali za 3,2%. Vsa pozitivna posredovanja dela so dosegla glede na delojemalce 33,25%, glede na delodajalce pa 47,47% prijavljenih strank. Ako pa prištejemo k pozitivnim posredovanjem še 3951 neuspešnih nakazil dela, se pokaže, da je bilo od vseh prijavljenih delojemalcev posredovanih 72%, torej se le dobri četrtini ni moglo nuditi zaposlenja v prav nobenem slučaju. Primerjajoč nadalje uspešna posredovanja s skupnimi izdatki urada, znašajo stroški za eno uspešno nakazilo dela povprečno 15,70 D.

Poslovnih dni v letu 1924. je imel urad 295, torej je prišlo na en poslovni dan povprečno 59 strank. Skupni izdatki so znašali 67.197,57 D, od katerih odpade na materialne izdatke le 9.106,75 D in je urad moral tudi temu primerno životariti. Umevno, da urad spričo tako mizernosti ne more kriti niti najnujnejših tekočih potrebščin, kaj šele, da bi mogel delovati inicijativno in vresničiti najvažnejše potrebe modernega socialnega skrbstva v svoji panogi. Uradnikov je imel urad četrto, koncem leta je bil imenovan še peti, katero število bi prilično zadoščalo za zadnje omejeno poslovanje, ako bi bili vedno vsi v aktivnosti, kar pa niso, tako da se mora urad boriti tudi v tem oziru s stalnimi težkočami.

Končno je treba omeniti še intenzivno upravno delo v uradu, ki more biti razvidno iz tega, da je bilo v letu 1924. skupaj 7697 dopisov, od katerih je urad odposlal 4355, prejel pa 3342.

Žal, da še nobena državna borza dela v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev ne more ugotoviti popolnoma dejanskega stanja delovnega trga v svojem območju in sicer spričo tega, ker je pri nas organizacija delovnega trga neizvedena, samo nakazana. Dasi — kakor povedano — izkazuje Državna borza dela v Mariboru izmed vseh v državi največje število delodajalcev, še vendar zdaleka to ne odgovarja niti tretjini resničnih potreb. Nadalje se prijavlja uradu gotovo ne več ko dobra tretjina, k večjemu polovica brezposelnih, drugi pa ali ne vedo za urad, ali pa se jim ni mogoče zgledati vsled krajevne oddaljenosti, dasi je tudi mogoča pismena prijava.

Delo je iskalo vsega skupaj 10.247 delovnih moči (6061 moških, 4186 ženskih), delo je ponudilo 7.177 (3677 moških, 3500 ženskih), izvršeno je bilo posredovanje za 3407 (za 1695 moških, 1712 ženskih) in ob koncu leta je ostalo brezposelnih 1.006 delovnih moči (753 moških in 253 ženskih).

Povprečno je bilo brezposelnih vse leto veliko. Njeni najvišji številčno zaznamovani porast pa resnično ne odgovarja in gre le na račun najpovoljnerega časa prijave brezposelnih ter najvišje ponudbe delodajalcev.

S tem bi bila podana slika delovnega trga v l. 1924. v območju Državne borze dela v Mariboru, ki že po tem, kar pač more urad nuditi, ni nič razveseljiva. Koliko delovnih sil je šlo v izgubo, koliko gorja so prenesli brezposelni, ki so imeli skupno statistično ugotovljenih 167.911 brezposelnih dni!

Spričo že ugotovljene pomanjkljivosti organizacije delovnega trga v naši državi, Državna borza dela v Mariboru sama v svojem delokrogu pač ni mogla storiti kaj uspešnejšega za ublajitev brezposelnosti. Razdelila je pač 79.694 din. brezposelne podpore za skupno 10.284 dni med 821 brezposelnih (773 moških, 48 žensk) s skup-

1200 družinski člani na temelju odredb ministrstva za socialno politiko v Beogradu z dne 16. V. 1922, št. 2128, in z dne 22. II. 1924, O št. 86-IV, po katerima dobi brezposelni dnevno 10 din. podpore zase in za družinskega člana 5 din., a to le za omejen čas in pod vsemi izpolnjenimi pogoji. Izdal je urad nadalje tudi 1223 nakaznic za polovično vožnjo v skupni vrednosti 122.566,05 din. onim brezposelnim, ki so d kazali, da si grede iskat dela, ali so ga že dobili, ali jim ga je nakazal urad sam. V Slavonijo, Bačko in Baranjo je posredoval urad 541 prekmurskih sezonskih delavcev in jim tako osigural delo in zaslužek.

Na podlagi določb pravilnika o zaposlovanju inozemskih delavcev z dne 9. julija 1924 je dajala državna borza dela k posameznim toštvarnim prošnjam izjave o njih potrebi ali neumestnosti. Razvidelo se je, da zaposlujejo podjetja precejšnje število inozemcev, ki so pri nas popolnoma odveč in ki jih morejo nadomestiti brezposelni domačini.

Stik z javnostjo je vzdrževal urad po časopisju, kjer je objavil stalno svoja tedenska poročila. Povdariti je treba, da so šli časopisi uradu zelo na roko in ga s tem izdatno podpirali pri njegovih stremeljenjih. Odnosaji med strokovnimi organizacijami delodajalcev in delojemalcev so bili popolnoma nemoteni, žal le, da še vedno ne more pričeti z delom zakonito predpisani upravni odbor, ker nedostaja pravilnika k zakonu o zaščiti delavcev.

V smislu člena 87 zakona o zaščiti delavcev bi morala sodelovati državna borza dela tudi pri sklepanju mednih pogodb in pri mezdih gibanjih, vendar se še dozda v tem oziru ni napravilo prav nič, ker urad za to nima na razpolago nobenih kreditov in ker nadrejene oblasti tozadevno še niso ukrenile nič določnega.

Končno je še treba omeniti, da je tvorilo večino strank ki je imel z njimi urad opravka, prebivalstvo Slovenije, pred vsem še ono iz najbližnje okolice. Precej brezposelnih pa se je prijavljalo tudi iz ostalih delov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, iz inozemstva pa so se obračali na urad za nasvete in pomoč tisti naši državljani, ki jim je bilo tam delo odpovedano, ali ki sploh niso imeli dela.

LISTER.

Grad Hrastovec.

Spisal dr. O. Baumig.

(Dalje.)

Reči se mora, da so imeli vsi Pauerji veliko smisla za umetnost, kar kaže nebroj slik, kupljenih v tistem času in sezidanje terase leta 1848.

V gradu Hrastovec je bil do 1. julija 1850 sedež proste deželne sodnije.

Proste ali privelegirane deželne sodnije so bile tiste, ki so imele pravico, takoj uvesti preiskavo proti osumljenju, ne da bi bilo treba predložiti to zadevo višji sodnji v presojevanje, ali je dan dejanski stan zločina. Takozvani krvni sodnik — Bannrichter — ki je bil opravičen k izvrševanju krvne sodnije na podlagi posebne listine in nato zaprisežen, je izvedel popolnoma preiskavo, izrekel sodbo in jo tudi izvršil.

V poznejših časih se te deželne sodnije niso držale več tako natanko teh pravic, ampak smatralo to le za breme, vsled česar so izvedli krvni sodniki preiskavo, celi spis pa predložili z osnutkom sodbe višjemu sodišču, ki je izrekel sodbo. Deželna sodnija je to sodbo nato razglasila in jo tudi izvršila.

Prvotni krvni sodnik — Bannrichter — se je zval pozneje navadno le sodni upravitelj — Gerichtsverwalter, ki je imel delokrog kakor je sedaj določen za okrajna sodišča.

Deželna sodnija v Hrastovcu je obstojala zelo dolgo. Ze leta 1457 je dobil Andrej pl. Holleneck pravico krvnega sodstva za Hrastovec v zahvalo za različne službe, katere si je stekel posebno o priliki kronanja cesarja Friderika III. v Rimu. Imenovani plemenitaš je dobil tedaj tudi vasi Jablanca in Ruperče v last.

Pod sodno in davčno oblast grajščine Hrastovec so spadali sledeči kraji: Grušova, Metava, Ruperče, Ložane, Pernica, Sv. Marjeta, Močna. Ti kraji spadajo sedaj pod okrajno sodnijo Maribor.

Od sedaj lenarčkega okraja so pripadali k Hrastovcu: Zamarkova, Partinje, Jurjevski dol, Navarda, Malna, Zgornji, Srednji in Spodnji Gasteraj, Ledinek, Kremberg, Žice, Spod. in Gor. Žerjavci, del Ročice, Gor. in Spod. Porčič, Sv. Trojica, Gor. in Spod. Verjané, Spod. in Gor. Senarska — prej Schweinsdorf — Gočova, Biš, Radehova, Šetarjeva, Sv. Lenart, Lormanje, Spod. in Gor. Voličina, Jablanca in Vinička vas.

Še dandanes se vidijo v gradu prostori, kjer so bili zaporji. Za lažje prestopke so bili prostori v prilličju, ki so kolikor toliko primerni za človeško bivanje.

Gorje pa tistemu, ki je bil zaradi velikega hudodelstva obdolžen in obsojen. Ti prostori so skoraj vsi pod zemljo, temni, vlažni, le skozi malo okence od zgoraj pride malo svetlobe v ta strašni prostor. V zidu se vidijo še zdaj verige, v katere so bili vkovani jetniki, ki so zdihovali dolga leta, mogoče po nedolžnem in malokdo je prišel živ iz teh zaduhlih zaporov.

Smrtne obsodbe so se izvrševale deloma v Črnem lesu, in sicer ravno na vrhu, kjer se nagne potem okrajna cesta pri Sv. Lenartu, deloma pa v Sv. Lenartu poleg sedanje okrajne ceste malo pred mostom, ki vodi čez potok Velka. Tu so bile na parceli št. 367-4 vislice postavljene iz dveh zidanih stebrov.

Okoli vislic je stalo nekaj dreves. Mogoče bo kdo vprašal, čemu pa dve morišči?

Po tedanjih določbah posebno Constitutio Criminalis Theresiana se na smrt obsojene ženske niso smele obešati. Smrtna kazen se je izvrševala z obglavljenjem. Te kazni so se izvrševale v Črnem lesu pri kamenitem križu. Moške hudodelce pa so obešali pri Sv. Lenartu, kjer so tudi sežigali čarovnice.

V arhivu grajšine Hrastovec je velika debela črna knjiga, v kateri so zabeleženi vsi procesi glede čarovnic. Zadnjo čarovnico Marijo Rickin so obsodili leta 1685 na smrt in jo tudi sežgali na gmadi v Sv. Lenartu.

(Dalje prihodnjič.)

Poslano*).

SVARILO.

Ne verujte laži ivenu tolmačenju pravil potnika Hugon Perko, Maribor Krekova ulica 14 III. nadstr. od francoske zavarovalnice L'Union, ki razlaga § 10 društvenih pravil naše prve slovenske zavarovalnice »Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani« namencma napacno.

Ta točka dol ča, da se čisti dobiček razdeli, ko je varnostni zaklad narastel na 125 000 D.n. sledeče:

35% v varnostni zaklad, 15% na ožekoristne ramene, 40% zavarovancem in 10% za posebni rezervni zaklad. To je pravilno besedilo § 10. Zlobnež pa gre in pravi: »Vzajemna plača v slučaju, da znaša škoda nad 100 000 Din., ne cele vsote, temveč odtegne 20—30%.

Tu se vidi res nesramna konkurenca, ker ve, da ne more potem poštenega agitiranja doseči nobenih kučij.

Nas-dlo mu je že več strank, tedaj pozor!

Dalje pa svarimo tudi pred drugimi potniki, ki pravijo, da so od ljubljanske zavarovalnice.

Pod tem nazivom naše ljudstvo pozna »Vzajemno zavarovalnico« in ljudstvo misleč, da je zavarovalo pri tej, gleda začudeno, ko dobi čez nekaj dni p lico od zavarovalnice, od kateri se ni govorilo, a podpisala se je tiskovina tega zavoda in se ne da pozneje več poraviti.

Ljudje, bodite tedaj previdni, pogledjte kaj pišete in zahtevajte, da se potniki izkatejo s tiskovinami in zlasti pa s pooblastilom Vzajemne zavarovalnice.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani,
Dunajska cesta 17.

Josip Pehani l. r.

* Uredništvo odgovarja le, v kolikor določa zakon.

Prilnega vajenca za brivsko obrt išče Juračič, brivec, Maribor, Glavni trg 1. 90

Sprejme se vitnar za zelenjavo in l-potičje. Vpraša se pri V. Kühr, Aleksandrova cesta 1, Maribor. 94 2

V najem dam posestvo (5 in pol orsla) proti polovičnemu poljskemu in sadnemu pridelku. Naslov v upravnistvu.

Triletno deteljno seme, garantirano čisto, pošilja vsako množino, 1 kg za 35 din.: R. Vračko, Ptuj. 71 6-1

Erfurtska semena, zelenjadna in cvetlična, ter razne zgodnje sadike dobite v vrtarstvu I. Jemec, Maribor, Razlagova ulica 11, in na Glavnem trgu, stojnica. 76 5-1

Oves za seme se dobi najceneje pri Josipu Rosenberg, Maribor, Slovenska ulica. 85 10

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1-1. 107

Svarilo. Za noben denar, ki ga da kdo mojemu sinu Ferdinandu Rižnik, jaz nisem plačnik. Ivan Rižnik, Brezno.

Trboveljski premog

dobavlja na vagone po originalnih premogokopnih cenah in tudi vsako množino od 100 kg naprej z brezplačno dostavo v hišo najceneje

Branko Mejovšek,
Maribor, S. d. n. ulica 7, telefon 409.

Velika zaloga

vs-h vrst čevljev za strapaco, lov in promenado.

la gojzerci
(hribovski čevlji)

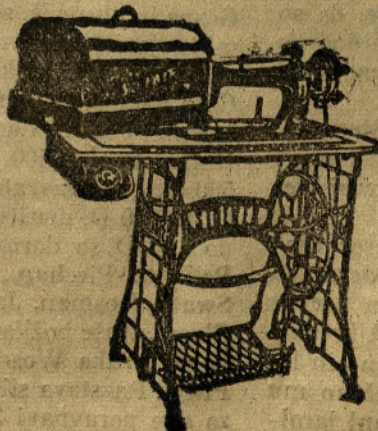
la zbiti sandali
(popravilo kakor čevlji)

Varstv. znak

samo Maribor, Koroška c. 19

Lastne delavnice, najboljše ročno delo!

Brezplačen pouk!

15 letno samstvo!

Najpopolnejši

Stower šivalni stroji

za šivi je, krojače in čevljarje ter za vsak dom. Preden si nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

Lud. Baraga,
Ljubljana, Selenburgova ulica 6/L.

Št. 1814/1.

Dražba lova.

Lovska pravica krajevne občine Korena se da potom javne dražbe do 31. 5. 1928 v zakup. Dražba se vrši v sredo, dne 1. aprila 1925 ob 9. uri predpoldne v prostorih sreskega poglavarja v Mariboru, levi breg.

Sreski poglavar v Mariboru, levi breg, dne 5. 3. 1925.

Dr. Ipavic s. r.

Št. 997/2 ad.

Dražba lova.

Lovska pravica krajevne občine Rečenjak se da potom javne dražbe do 31. maja 1925 v zakup. Dražba se vrši v sredo, dne 1. aprila 1925 ob 9. uri predp. v prostorih sreskega poglavarja v Mariboru.

Sreski poglavar v Mariboru, desni breg, dne 5. 3. 1925.

Poljanec s. r.

NAZNA NILO.

Podpisana tvrdka v ljudo naznanja, da je začela z dnem 8. marca t. l. izdajati

„BOCK“
PIVO

v poznani ter vseobče priljubljeni predvojni kakovosti.

Tomaž Götz,
pivovarna v Mariboru.

Klobuke, dežne plašče

od 300 — D. naprej, perilo, čevlje, dežnike, nogavice i. t. d. priporoča najceneje

Jakob Lah,
Maribor, Glavni trg št. 2.

Živčno slabost

bledico, malokrvnost, opešanje telesnih moči odstrani hitro mnogoizkušeni Neokratosin. Cena zavitku 60 D predplače in 15 D za pošiljske stroške po:

Gesellschaft für chemische und metallurgischen Industrien, Wien, XIII 2, Wissgrillgasse 5.

Širite „Našo Stražo“!